

Jesteśmy bogatsi aż o trzy zabytki na liście UNESCO

► Cerkwie w Kwiatoniu, Owczarach i Brunarach znalazły się w elitarnym towarzystwie

Halina Gajda

Lista światowego dziedzictwa kultury wzbogaciła się o trzy nasze obiekty. Cerkwie w Kwiatoniu, Owczarach i Brunarach zostały uznane za unikalne, będą słynne na cały świat.

O tym, że lista ma zostać poszerzona pisaliśmy jeszcze w ubiegłym roku. Dopisanie obiektów nie jest takie proste – każdy jest „prześwietlany” do ostatniego gwoźdźca, sprawdzony od fundamentu po dach. To, co w środku – przeanalizowane do ostatniej nitki i drzazgi. Słowem – łatwo nie jest.

To pierwszy wpis polskich zabytków na Listę UNESCO od siedmiu lat. Ostatnio – w 2006 roku – na tę listę wpisano Halę Stulecia we Wrocławiu. O poszerzenie listy o kolejnych, tym razem szesnaście drewnianych cerkwi – polskich i ukraińskich – przez wiele lat starał się Narodowy Instytut Dziedzictwa wraz z przedstawicielami strony ukraińskiej: Państwowym Historyczno-Architektonicznym Rezerwatem w Żółkwi oraz Naukowo-Badawczym Instytutem Badania Zabytków w Kijowie. W minionym roku obiekty odwiedziły komisje UNESCO, by na miejscu przekonać się o niezwykłości drewnianych perełek. Decyzja w sprawie wpisu zapadła na 37. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO, która odbyła się w Phnom Penh w Kambodży.

To, co działo się tam, na bieżąco śledził Jan Hyra, przewodnik po cerkwi w Kwiatoniu. Przyznaje, że w każdej wolnej chwili wertował internet w poszukiwaniu informacji: wpisali czy nie wpisali.

– W piątek rano jak zwykle sprawdzałem, co wprawdzie nie śledziłem informacji z Kambodży na bieżąco, ale cały czas myślałem o tym. Jedni mówili, że na pewno zostaniemy wpisani, inni, że nic nie jest pewne. Czekali, aż przyjdzie oficjalne potwierdzenie na papierze. Pewnie trzeba będzie pomyśleć o przetłumaczeniu tych wszystkich tablic z informacjami o obiekcie – mówi proboszcz.

Nowy seryjny wpis obejmuje osiem obiektów z terenu Polski. Są to: cerkiew św. Paraskiewy w Radrużu, cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Chotyńcu, cerkiew św. Michała Archanioła w Smolniku, cerkiew św. Michała Archanioła w Turzańsku – wszystkie na Podkarpaciu oraz w Małopolsce, a mianowicie cerkiew św. Jakuba Młodszego Apostoła w Powroźniku i oczywiście nasze, wymienione wcześniej.

– Pięknie! Wielka radość w sercu. Trzeba będzie szampa wypić – cieszy się ks. Jan

Krótko o naszych cerkwiach

● **Cerkiew parafialna greckokatolicka św. Michała Archanioła w Brunarach Wyżnych (obecnie kościół parafialny rzymskokatolicki NMP Wniebowziętej) datowana jest na 1797 r. Budowla, mimo późniejszych przekształceń, zachowała najważniejsze cechy cerkwi zachodniołemkowskiej.**

● **Cerkiew parafialna greckokatolicka św. Paraskewii w Kwiatoniu (obecnie kościół pomocniczy rzymskokatolicki) powstała w 2. poł. XVII w. Świątynia jest wręcz klasycznym przykładem lemkowski architektury**

cerkiewnej, a ze względu na swoje proporcje uważana za jedną z najpiękniejszych cerkwi w Polsce.

● **Cerkiew parafialną greckokatolicką Opieki Bogarodzicy w Owczarach zbudowano w 1653 roku. Wielokrotnie przebudowywana – ostatni remont w latach osiemdziesiątych minionego wieku. Przywrócono wtedy gontowe pokrycie ścian, całość działań konserwatorskich została wyróżniona międzynarodową nagrodą organizacji Europa Nostra.** (hga)

Dumni z poszerzonej listy powinni być wszyscy mieszkańcy gminy Uście Gorlickie, bowiem tak się złożyło, że w jednej gminie znajdują się aż dwie cerkwie uznane za zabytek klasy UNESCO. Druga – w Brunarach Wyżnych w niczym nie ustępuje tej z Kwiatonia czy Owczar. Choć nie jest na razie zbyt obciążana przez turystów – w minionym roku odwiedziło ją około tysiąca osób – jest wielką szansą, że to się zmieni.

Z wpisu cieszy się ks. Czesław Kaput, proboszcz parafii w Kwiatoniu. Gdy dzwonił do niego, od razu przystępuje do tematu.

– Wiem, wiem po co pani dzwoni. To wielkie wyróżnienie dla nas. Wprawdzie nie śledziłem informacji z Kambodży na bieżąco, ale cały czas myślałem o tym. Jedni mówili, że na pewno zostaniemy wpisani, inni, że nic nie jest pewne. Czekali, aż przyjdzie oficjalne potwierdzenie na papierze. Pewnie trzeba będzie pomyśleć o przetłumaczeniu tych wszystkich tablic z informacjami o obiekcie – mówi proboszcz.

Nowy seryjny wpis obejmuje osiem obiektów z terenu Polski. Są to: cerkiew św. Paraskiewy w Radrużu, cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Chotyńcu, cerkiew św. Michała Archanioła w Smolniku, cerkiew św. Michała Archanioła w Turzańsku – wszystkie na Podkarpaciu oraz w Małopolsce, a mianowicie cerkiew św. Jakuba Młodszego Apostoła w Powroźniku i oczywiście nasze, wymienione wcześniej.

– Pięknie! Wielka radość w sercu. Trzeba będzie szampa wypić – cieszy się ks. Jan

nusz Kurasz. Żartobliwie można by powiedzieć, że jest teraz obciążony równomiernie. Na jednym ramieniu ma już wpisany na listę UNESCO kościółek świętych Filipa i Jakuba w Sękowej, a teraz dla równowagi – cerkiew w Owczarach. Niezwykłą, bowiem w małej społeczności wsi cerkiew służy katolikom w obrządku rzymskim i grekokatolikom.

– Sam nie śledziłem na bieżąco tego, co działo się w sprawie, ale za mnie czuwali inni. Od razu miałem telefony z Warszawy i Krakowa – wspomina dalej proboszcz.

Renata Bania, przewodniczka po cerkwi w Owczarach o wpisie dowiedziała się od swojego proboszcza.

– Byłam poza domem, gdy usłyszałam dzwonek telefonu. I taka wiadomość – cieszy się.

Pozostałe osiem cerkwi, tworzących nowe miejsce światowego dziedzictwa UNESCO, znajduje się po ukraińskiej stronie granicy. Są to: z obwodu lwowskiego – cerkiew Zesłania Ducha Świętego w Potyliczu, cerkiew św. Dymitra w Matkowie, cerkiew Świętej Trójcy w Żółkwi, cerkiew św. Jerzego w Drohobyczu, z obwodu iwanofrankowskiego – cerkiew św. Ducha w Rohatyniu, cerkiew Narodzenia Theotokos w Werbiażu Niżnym, z obwodu zakarpackiego – cerkiew Wniebowstąpienia Pańskiego w Jasinie i cerkiew św. Michała Archanioła w Użoku.

– Wybrane cerkwie stanowią doskonały przykład połączenia wpływów kultur Wschodu i Zachodu. Wpis ten wypełnia znaczącą lukę na Liście – komentuje w informacji NID Paulina Florjanowicz, dyrektor jednostki.

Owczary – cerkiew wielokrotnie przebudowywana, za całość remontu dostała nagrodę Europa Nostra

Cerkiew w Kwiatoniu jest klasycznym przykładem cerkwi lemkowski

Brunary – cerkiew datowana jest na 1797 rok, zachowała najważniejsze cechy cerkwi zachodniołemkowskiej